

Nr 104

Av herr **Helén**, om inrättande av en tjänst som skolpsykolog vid lärarhögskolan i Stockholm.

I direktiven för 1940 års skolutredning fastslås som allmän princip för skolans målsättning, att skolans yttersta mål inte är kunskapsmeddelelse utan fostran i ordets vidaste och djupaste mening. Skolan bör kunna ge möjligheter till en allsidig utveckling av de olika elevernas olika anlag och hjälpa dem att växa upp till harmoniska människor och samhällsdugliga medborgare. En av förutsättningarna för att skolan skall lyckas med denna uppgift är att den kan utnyttja de hjälpmedel, som modern psykologi och pedagogik erbjuder i form av ökade möjligheter till diagnostisering av barnens psykiska utrustning och intressen, till prognos när det gäller deras begåvningsutveckling och till behandlingsmetoder, när det gäller deras svårigheter. Detta kräver en speciellt utbildad yrkeskategori, och i 1946 års skolkommissions betänkande skisserades ett utförligt program för den skolpsykologiska verksamheten — såväl beträffande arbetsuppgifter som utbildning — ett program, som tyvärr inte fick någon tillämpning i praktiken. Trots detta har under de senare åren behovet av skolpsykologisk expertis blivit allt starkare, och särskilt utbildade psykologer har på olika sätt fått medverka att lösa viktiga pedagogiska problem i skolsituationen. Så har t. ex. skett i samband med skolmognadsundersökningar av nybörjare, vid diagnostisering och behandling av barn med skolsvårigheter och olika former av beteendeproblem.

Det måste därför anses vara synnerligen viktigt att de blivande lärarna får tillfälle att komma i kontakt med sådan verksamhet, en kontakt som lämpligen bör ingå som en naturlig del av deras lärarutbildning. Bästa sättet att ge en konkret bild av vad en skolpsykologisk verksamhet innefattar är att en skolpsykolog finns anknuten till lärarutbildningsanstalten. I sitt praktiska arbete med övningsskolans elever har skolpsykologen rika möjligheter att informera de blivande lärarna om olika moment i arbetet, såväl när det gäller planering på längre sikt i form av testningsprogram för vissa åldersnivåer etc. som när det gäller individuella psykologiska undersökningar av barn. Tillfälle till auskulteringar vid vissa testningar, barnintervjuer etc. kan erbjudas. Vid sidan av rent praktiska demonstrationer bör skolpsykologen meddela viss undervisning rörande skolpsykologisk verksamhet, i vilken bör ingå mer generella mentalhygieniska synpunkter på skolans undervisning och fostran av eleverna. Det är viktigt att komma ihåg, att en skolpsykologisk verksamhet aldrig kan och inte bör ersätta lärarna, när det gäller den mentala omvårdnaden om eleverna. De senare kommer alltid att

bli de mest betydelsefulla i detta sammanhang, och ur den synpunkten är det ytterst värdefullt att de bibringas insikt om och förståelse för sin viktiga roll härvidlag, något som måste vara lättare att åstadkomma, om undervisningen kan konkretiseras utifrån skolpsykologens arbete.

Med hänsyn till vad som sagts tidigare måste det anses vara en synnerligen allvarlig brist, att lärarhögskolan i Stockholm, landets ledande lärarutbildningsanstalt, saknar skolpsykolog. Efter en framställning från övningsskolans lärare till den pedagogisk-psykologiska institutionen om behovet av skolpsykologisk service i övningsskolan tillsattes för ett år från och med den 1 juli 1958 en skolpsykolog med halvtidstjänstgöring och med ett arvode från SÖ:s försöksanslag, som är lika med hälften av lönen enligt 19 löneklassen. Men denna anordning är inte till fyllest, dels därför att denna lönesättning innebär en lägre kompetens för befattningshavaren, dels därför att halvtidstjänstgöring inte ger tillräcklig tid för de olika uppgifterna. För övrigt har några som helst garantier för att detta provisoriska arrangemang skall kunna fortsätta under läsåret 1959/60 — enligt vad motionären erfarit — ej lämnats.

I den psykologutbildning som avses i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad promemoria, vilken översänts till kanslern för rikets universitet i och för vissa åtgärder beträffande studieplanerna, förutsattes att den praktikanttjänstgöring som skall ingå för vinnande av behörighet såsom psykolog bör ordnas i samverkan mellan arbetstagarna och arbetsgivarna på detta område. Sveriges psykologförbund har i sina behörighetsbestämmelser medtagit vissa föreskrifter angående *praktiktjänstgöring*. Det förutsattes, bl. a., att sådan tjänstgöring bör vara förlagd till institutioner, som kan ge tillfällen till kontakt med de problem och det klientmaterial som den blivande psykologen skall arbeta med.

Det förefaller uppenbart, att lärarhögskolan kan erbjuda goda tillfällen för praktiktjänstgöring för blivande skolpsykologer. Denna kan repliera på den pedagogisk-psykologiska institutionen, där särskilda anordningar genomförts (t. ex. byggandet av s. k. one-way-vision rooms) för att möjliggöra demonstrationer och handledning beträffande testning, intervjuteknik m. m. Vidare finns elevmaterialet inom nära räckhåll. En skolpsykolog knuten till lärarhögskolan skulle därför kunna ha gynnsamma betingelser för att handleda praktikanterna på ett för deras utbildning fruktbart sätt.

Det framgår tydligt av vad som här sagts, att lärarhögskolan med hänsyn till sina naturliga uppgifter i samband med lärarutbildning och praktikanthandledning behöver en heltidsanställd skolpsykolog med den högre kompetensgrad, som krävs av exempelvis de regionala skolpsykologer, vilka tillkommit enligt beslut av 1958 års riksdag. Det står också i överensstämmelse med de av Psykologförbundet antagna kompetensreglerna att en psykolog med handlednings- och undervisningsuppgifter av här avsett slag bör besitta den högre kompetensen, d. v. s. vara kompetent att utöva självständig verksamhet. Därför bör till lärarhögskolan knytas en ordinarie tjänst i lönegrad 24. Lönesättningen överensstämmer med den för motsvarande tjänster

på andra områden av skolpsykologien respektive den psykiska barna- och ungdomsvården.

Den här angivna skolpsykologtjänsten skulle kunna utgöra ett för försöksverksamheten värdefullt komplement till de genom beslut av 1958 års riksdag inrättade regionala skolpsykologtjänsterna. Tjänsten kommer, som torde ha framgått av ovan anförda arbetsuppgifter, att få en annan inriktning än de regionala tjänsterna, men den är ur flera synpunkter lika angelägen. Dess karaktär av »modelltjänst» torde för skolväsendet som helhet vara av största betydelse. Någon kollision mellan erfarenheterna från å ena sidan den regionala försöksverksamheten med skolpsykologer och å andra sidan skolpsykologverksamhet knuten till lärarutbildning och praktikanthandledning synes icke behöva befaras.

Jag hemställer därför,

att riksdagen måtte besluta uppföra en tjänst som e. o. skolpsykolog i lönegrad Ae 24 vid lärarhögskolan i Stockholm på åttonde huvudtiteln under punkt 178: 8 samt göra motsvarande uppräknig av berörda avlöningsanslag.

Stockholm den 26 januari 1959

Gunnar Helén